

POVJERENJE GRAĐANA BIH U BANKE JE NA EU RAZINI

Štedni ulozi građana deponovani u domaćim komercijalnim bankama iz mjeseca u mjesec dostižu rekordne vrijednosti. Na čemu se temelji taj evidentni rast povjerenja građana u bankarski sektor, u razgovoru za Business Magazine objašnjava Berislav Kutle, direktor Udruženja banaka BiH.

RAZGOVARAO Armin Zebo



Unatoč nezavidnom poslovnom i općenito društvenom ambijentu, bankarski sektor u našoj zemlji godinama održava kontinuitet stabilnog poslovanja. Jedan od najvidljivijih indikatora te stabilnosti su depoziti, odnosno štednja građana, koji praktično iz mjeseca u mjesec dostižu rekordne vrijednosti.

U čemu leži tajna tog evidentnog učvršćivanja povjerenja građana u domaći bankarski sektor, u razgovoru za Business Magazine objašnjava Berislav Kutle, direktor Udruženja banaka BiH.

BM: Kakvi su aktualni trendovi u smislu ukupnih depozita, odnosno štednje građana kod komercijalnih banaka?

KUTLE: Depoziti građana iz godine u godinu bilježe rekorde. Uprkos niskoj kamatnoj stopi i relativnoj nerazvijenosti Bosne i Hercegovine, rast depozita kontinuirano se nastavlja. Depoziti pravnih osoba su u prvih osam mjeseci ove godine zabilježili rast od sedam posto i iznose 10.355,5 miliona KM. Depoziti stanovništva zabilježili su rast od pet posto i iznosili su krajem osmog mjeseca 12.822 miliona KM.

BM: Usporen rast štednje u odnosu na rast ostalih vrsta depozita u prošloj godini tumačen je, između ostalog, "kontinuiranim padom kamatnih stopa" – u kojoj mjeri su takve opaske utemeljene i kakve se tendencije u tom kontekstu mogu očekivati u narednom periodu?

KUTLE: Uzimajući u obzir standard stanovništva i kretanje kamatnih stopa, štednja stanovništva je na iznimno visokoj razini. Unatoč službeno niskom standardu građana i veli-

DEPOZITI PRAVNIH OSOBA U PRVIH OSAM MJESECI OVE GODINE ZABILJEŽILI SU RAST OD SEDAM POSTO, NA 10,35 MILIJARDI KM, A DEPOZITI STANOVNIŠTVA RAST OD PET POSTO, NA 12,82 MILIJARDE KM

koj nezaposlenosti, štednja građana kontinuirano raste. To je jasan pokazatelj kako su službeni pokazatelji i realan život u koliziji. To je u isto vrijeme jasan pokazatelj velikog postotka sive ekonomije i prikrivene nezaposlenosti u BiH. Drugi jasan trend kod depozita - smanjenje kamatnih stopa, nije proizveo očekivan negativan uticaj (naprotiv) iz jasnog razloga jer je tržište BiH bankocentrično. Gotovo da ne postoji realna mogućnost ulaganja u druge proizvod-financijske derivate pa je stanovništvo okrenuto bankama kao najsigurnijem adutu.

Kamate su na svom povijesnom minimumu u Evropskoj uniji pa tako i u BiH, za razliku od Sjedinjenih Američkih Država, gdje su odavno prešle dva posto. Nikada do sada nije bila tolika razlika između Evropske centralne banke (ECB) sa jedne i Američke centralne banke (FED) sa druge strane. Taj trend se prenio i na kamate u BiH. U ovoj godini nastavljen je trend pada a'vista kamata (kamate na štednju po viđenju, op. a.), dok su dugoročne kamate u blagom porastu. U Federaciji BiH, dugoročne kamate na kraju juna iznosile su 1,22 posto i u blagom su porastu, dok je a'vista kamata iznosila samo 0,32 posto. U Republici Srpskoj, prosječna dugoročna kamata u istom periodu iznosila je 1,41 posto, a a'vista svega 0,008 posto. Dugoročno gledano, takve kamatne stope vrše erozi-

ju vrijednosti novca. Ako je novac mjerilo vrijednosti - a morao bi biti, i sredstvo očuvanja vrijednosti, onda bi i kamata (po definiciji) trebala biti nešto veća od inflacije. Ovakvim trendom kamatnih stopa, stanovništvu koje ima depozite indirektno umanju-

građana ima štedne uloge i kakav je odnos broja velikih i malih štediša?

KUTLE: Koncentracija štednje-bogatstva nije bh. umotvorina, niti posebnost. Taj trend je već odavno primijećen u cijelom svijetu i BiH po tome nije izuzetak.



POVJERENJE GRAĐANA U BANKE VEĆ ODAVNO NIJE PITANJE O KOJEM SE RASPRAVLJA, ČEMU SU NAJVIŠE DOPRINIJELE BANKE SVOJIM DUGOROČNIM EVOLUCIJSKIM PROMJENAMA, KOJIMA SU IZRASLE U SIGURNE INSTITUCIJE

jemo vrijednost u korist građana koji koriste kredite. Korisnici kredita, zbog ovog trenda i veće ponude od potražnje novca, imaju najmanju kamatnu stopu u regiji.

BM: Ranijih godina struktura štediša bila je takva da se otprilike 90 posto ukupne novčane mase štednih uloga odnosilo na oko 10 posto od ukupnog broja štediša - da li je takav trend i dalje prisutan, odnosno koliko ukupno

Što je bogatija zemlja, to je koncentracija bogatstva u sve manjem postotku pojedinaca. Mi u BiH smo tek na početku tog trenda koncentracije bogatstva. To je postao svjetski problem, ali se još niko ozbiljno time ne bavi. Generalno gledano, izuzetno brzo raste broj korisnika bankarskih proizvoda. Sve više građana koriste sve raznovrsnije proizvode

banaka. Relativno najbrže rastu proizvodi internet bankarstva.

Svakom od nas je jasno da bi život bez bankarskih proizvoda bio nezamisliv. Još samo da nam prosječni osobni dohodak naraste na čovjeka vrijednu razinu, sve bi izgledalo sjajnije, normalnije...

BM: Kako gledate na stavove pojedinih ekonomskih stručnjaka da je "rast štednje ustvari veoma loš za BiH u smislu potrebe privrednog razvoja koji praktično nije prisutan jer nema ulaganja i ulagača, jer novac, kao i svaka druga roba, treba da služi stvaranju neke nove vrijednosti...?"

KUTLE: Procjena - ocjena ekonomskih "stručnjaka" kako je rast štednje loš za bh. društvo je pogrešna! Rast štednje kao takav je poželjan za svako pa i bh. društvo. Bez rasta štednje, naročito dugoročne, bio bi još usporeniji rast i onako usporene ekonomije. S druge strane, razvoj na inozemnim izvorima bio bi znatno skuplji i neizvjesniji.

Naš problem je nerazvijeno gospodarstvo, politička nestabilnost, nedostatak strukturnih reformi kao preduvjeta bržeg razvoja. Direktno strane investicije kao takve ne utiču na rast bruto društvenog proizvoda (BDP) pa ni zaposlenosti. Temelj razvoja su ulaganja u sektor malih i srednjih preduzeća (SME) kao generator rasta i razvoja.

Taj rast nije moguće napraviti revolucijskim promjenama, s kojima se uporno pokušava. Samo

Temelj razvoja su ulaganja u sektor malih i srednjih preduzeća kao generator rasta i razvoja

Naše sve takozvane strategije i strukturne promjene počinju i završavaju na predizbornim obećanjima

Struktura štednje

BM: Kako stoje stvari sa ročnom i valutnom strukturom štednih depozita – da li na tom planu ima značajnih odstupanja u odnosu na prošlu i prethodne godine i čime su oni prvenstveno uvjetovani?

KUTLE: Promatrajući u kontinuitetu depozite po ročnoj i valutnoj strukturi uočava se jasan kontinuitet. Naime, još uvijek u ročnoj strukturi preovladavaju kratkoročni depoziti sa skoro 58 posto, dok dugoročni čine 42 posto ukupnih depozita. U narednom periodu očekivati je postepeni pomak prema dugoročnim depozitima, jer je takav trend i kamatnih stopa. Trend depozita u konvertibilnim markama se nastavlja postepeno i svake godine je izraženiji. Jasno je da još uvijek preovladavaju depoziti u eurima, ali je razlika sve manja i manja. U narednom srednjoročnom periodu je očekivati gotovo isti trend kao i do sada - i u ročnoj i u valutnoj strukturi depozita.

evolucijskim promjenama je to moguće, a mi nažalost nismo ni na početku takvih promjena.

Mi imamo sve pojedinačne elemente - ili su nam, pak, poznati za takav put, ali nam nedostaje strategija kojom bi ih povezali u jednu cjelinu. Samo cjelovit model, dugoročno pravilno orijentiran, vođen i rukovođen, može dati takav rezultat.

Naše sve takozvane strategije i strukturne promjene počinju i završavaju na predizbornim obećanjima. Nakon izbora i osvojene vlasti, pobjednici se bave vlašću - poistovjećuju se sa njome, tako da nemaju kad izvršavati obećanja.

BM: S druge strane, rast štednje neminovno je promatrati i kao plod rasta povjerenja građana u bankarski sistem – šta je, prema Vašem mišljenju, najviše doprinijelo tom jačanju povjerenja u banke i koliko je BiH u tom kontekstu daleko ili blizu evropskim standardima (prvenstveno u smislu odvikavanja od prakse čuvanja novca "u madracu" radije nego na štednoj knjižici)?

U Federaciji BiH, dugoročne kamate na kraju juna iznosile su **1,22%**, dok je a'vista kamata iznosila samo **0,32%**.

U Republici Srpskoj, prosječna dugoročna kamata u istom periodu iznosila je **1,41%**, a a'vista svega **0,008%**

KUTLE: Povjerenje građana u banke već odavno nije pitanje o kojem se raspravlja. Dovoljno je pogledati trend zadnjih desetak godina i sve je jasno. Danas je to povjerenje na istoj razini kao i EU građana u njihove banke. Tom trendu su najviše doprinijele banke svojim dugoročnim evolucijskim promjenama, kojima su izrasle u sigurne institucije. Drugi bitan faktor je vlasnička, a time i interesna struktura banaka. Naime,

banke u inozemnom vlasništvu po svemu moraju slijediti banku majku pa i u sigurnosti. Čak su pojedini elementi rizika kod nas strožiji nego u EU - baš zbog zemlje u kojoj živimo i radimo.

Treći element povećanja sigurnosti je nova zakonodavna regulativa, usaglašena sa EU, te agencije za bankarstvo kao regulatori i supervizori banaka. Agencije za bankarstvo su postale sigurna brana sigurnosti banaka.

Na kraju treba spomenuti i Agenciju za osiguranje depozita BiH te fond kojim ona raspolaže kao dodatnim elementom sigurnosti. Kad bi se ostali segmenti društva približavali radom Evropskoj uniji, mi bismo brzo postali njena članica, ali bojim se da je to samo moja želja... **B**



Stanovništvo je okrenuto bankama kao najsigurnijem adutu, ističe Kutle